

Çocuğu Okul Öncesi Eğitime Devam Eden Annelerin Çocuklarına Değer Edindirme Sürecine Yönelik Görüşleri

Derya ARICI

Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Eğitimi ABD Yüksek Lisans Öğrencisi, Kütahya
derya.arici@ogr.dpu.edu.tr

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4912-7339>

Murat BARTAN

Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Eğitimi ABD, Kütahya
murat.bartan@dpu.edu.tr

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2947-5643>

Araştırma Makalesi

DOI: 10.31592/aeusbed.640496

Geliş Tarihi: 31.10.2019

Revize Tarihi: 09.12.2019

Kabul Tarihi: 25.12.2019

Atıf Bilgisi

Arıcı, D. ve Bartan, M. (2020). Çocuğu okul öncesi eğitime devam eden annelerin çocuklarına değer edindirme sürecine yönelik görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(1), 279-294.

ÖZ

Bu çalışma okul öncesinde değerler eğitimi ile ilgili annelerin görüşlerine başvurmak amacıyla yapılmıştır. Nitel bir çalışmadır. Araştırmada veriler 15 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış bir görüşme formu ile toplanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2018-2019 eğitim öğretim yılında İstanbul'un Güngören ilçesindeki bir anaokulunda eğitim gören çocukların anneleri oluşturmaktadır. Araştırmada annelerin değerler eğitiminin ne olduğu ile ilgili temel düşünceden haberdar oldukları ancak tam olarak tanımlayamadıkları, bu eğitimi önemli gördükleri ancak yeterli eğitime sahip olmadıkları, çocuklarına değer edindirmede yeterli çaba gösterdikleri, dürüstlük, sevgi, saygı ve paylaşma değerlerinin annelerin öncelikle edindirmek istediği değerler olduğu, sorumluluk ve paylaşma değerlerini edindirmede zorluk çekildiği, rol model olma ile düz anlatımın sık kullanılan yöntemler olduğu, anne, baba ve aile büyüklerinden önemli ölçüde yararlanıldığı, kitaplarla çizgi filmlerden çoğunlukla yararlanıldığı, anne dışında öğretmen ve arkadaşların etkili olduğu, eş, anne ve babayla çoğunlukla çatışma yaşandığı, çoğunlukla öğretmenlerle işbirliği yapıldığı, olumsuz örnekler ve ebeveyn tutumlarının sorunlara yol açtığı, rol model olma, sabırlı olma, yeterli zaman ayırma ve eğitimin değer edindirmede anneler tarafından önerilenler arasında yer bulduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçtan hareketle annelerin eğitim almaları, kitap seçimlerinde kitabın içeriğine dikkat etmeleri, aile büyüklerden yararlanmaları ve çocukların arkadaş çevrelerine dikkat etmelerine önem vermeleri önerisinde bulunulmuştur. **Anahtar Kelimeler:** Anne, değer edindirme biçimi, değerler eğitimi, okul öncesi.

Opinions of Mothers, Whose Children Continue Their Preschool Education, Towards the Process of Having Values Acquired to Them

ABSTRACT

This study was conducted to consult the opinions of mothers about pre-school values education. It is a qualitative study. In the study, the data were collected with a semi-structured interview form consisting of 15 questions. The mothers of the children who were educated in a kindergarten in Güngören district of Istanbul in the 2018-2019 academic year constitute the study group of the research. It has been concluded that in the research, mothers are aware of the basic idea about what values education is, but they cannot define exactly, and they consider this training is important but do not have enough training, and they have made enough efforts to provide value to their children, and the values of honesty, love, respect and sharing are the values that mothers want to have their children acquire first, and they have difficulty in getting their children the values of responsibility and sharing, and being a role model and plain expression are frequently used methods, and significantly, mothers, fathers and family elders are benefited, and mostly books and cartoon are used, and except the mothers, teachers and friends are effective, and conflicts are mostly experienced with spouses, mothers and fathers, and negative examples and parental attitudes lead to problems, and role model, patience, devoting sufficient time and education are among those suggested by mothers. From this conclusion, it was suggested that mothers should be educated, pay attention to the content of the book in their book choices, benefit from their family elders and pay attention to circle of friends of their children.

Keywords: Mother, having value acquired style, values education, preschool.

Giriş

Değerler insanın karar verme, seçim yapma gibi bütün davranışlarını etkileyen kurallar olarak tanımlanmaktadır. Diğer bir tanıma göre değer, arzulan, ihtiyaç hissedilen şeye karşı beslenen düşünce (Bolay, 2004) toplumda yaşayan ve fertler tarafından kabul gören ve kısa sürede değişmeyen tutum ve davranışlar veya toplumun bireylerden yapılmasını istediği uygulamalar olarak bahsedilmektedir (Türk, 2009). Değer kavramı hakkında en fazla çalışma yapan araştırmacılardan Rokeach (1973) değeri ne tümüyle durağan ne de tümüyle değişken olan bireyin yaşama ilişkin davranış ve düşüncelerine rehberlik eden çok yönlü standartlar olarak ifade ederken, Schwartz (1994) ise bireylerin veya diğer sosyal oluşumların yaşamında onlara rehberlik eden, davranış ve durumları yönlendiren ilkeler olarak ifade etmektedir.

Değer kavramının tanımı gibi değerlerin sınıflandırılması ile ilgili birçok gruplama yapılmıştır. Bunların arasında kabul gören sınıflamaların başında Spranger, Rokeach ve Schwartz'ın yaptığı sınıflandırmalar gelmektedir. Spranger değerleri, estetik, kurumsal, ekonomik, siyasi, sosyal ve dini değerler olarak sınıflarken Rokeach ise değerleri amaçsal" ve araçsal değerler olarak ikiye ayırmaktadır Schwartz değerleri, özyönelim, uyarım, hazcılık, başarı, güç, güvenlik, uygunluk, geleneksellik, merhamet ve evrensellik başlıkları altında sınıflandırmıştır (Özgüven, 2003; Sapsağlam, 2015)

Eğitimin toplumsal işlevleri arasında temel değerlerin kazandırılması yer almaktadır. Bireyin veya toplumun iyi oluşunu sağlayacak değerler öğretiminin, bir plan ve program dâhilinde yürütülmesi önem kazanmaktadır. Bu anlamda değerlerin öğretimi sürecinde okullara da büyük iş düşmektedir (Şahin, 2010). Çocukların değerlerle ilgili ilk bilgi ve deneyimleri okul öncesi dönemde başlamaktadır. Bu dönemde sunulan nitelikli bir eğitim programında akademik becerilerle birlikte değerler eğitimi programlarında ele alınması gerektiği ifade edilmektedir (Balat Uyanık ve Dağal Balaban, 2011). Okul öncesi dönemde değerler eğitiminin kapsamı dikkatli bir şekilde oluşturulmalıdır. Ahlaki, toplumsal ve bireysel değerleri çocukların gelişimine uygun olarak ele alan bir eğitim olması gerekmektedir. Bu şekilde çocuk hem evrensel değerleri benimseyebilecek hem de yetişkinliğe doğru kendisini ve yaşadığı toplumu anlama yeterliliği geliştirecektir (Dinç, 2011). Değer eğitiminin hayati devam ettirme ve gelişmek olmak üzere iki amacı bulunmaktadır. Çocuklara verilecek değerler o toplumun ve bireyin özellikleri dikkate alınarak verilmelidir çünkü çocuklar hayata başladıkları andan itibaren buldukları toplumun değerleri ile büyümektedirler (Çağlar, 2005). Ancak bu eğitimin eğiticileri olarak sadece öğretmenler değil aileler de model olarak görülmelidir (Balat Uyanık ve Dağal Balaban, 2011).

Aile değer eğitiminin başlangıç noktası ve aynı zamanda en etkili yeridir. Toplumun değer yargıları ve beklentilerine uygun bireylerin yetişmesinde aile önemli rol oynamaktadır (Çağdaş ve Seçer, 2010). Aile içindeki bireyler özellikle anne ve baba çocuğun ilk olarak model aldığı ve onları taklit ederek doğru davranışları öğrenmeye çalıştığı kişilerdir (Balat Uyanık ve Dağal Balaban, 2011). Çocuklar yaşamı öğrenirken, ilk bilgilerini ve algılarını ailesinden özellikle de annesinden almaktadır. Anne, çocuğun ilk öğreticisidir, onun aracılığı ile çocuk, dünyayı kavramaya çalışmaktadır. Anne, çocuğun yol göstericisi ve ona ışık tutanı olarak ifade edilmektedir (Çiftçi, 1991). Anne çocuk ilişkisinin bir başka boyutu ise toplumsal değerlerin, kültürün devamlılığın, bir toplumun üyesi olma durumunun temellerinin atılmasıdır. Çocuk kendi kültürünü, değerlerini aile içinde öğrenmektedir ve bu öğrenmelerde anneler önemli yer tutmaktadır (Smith ve Hart, 2004).

Alan yazın incelendiğinde erken çocukluk döneminde değerler ve değer eğitimi ile ilgili yapılan araştırmaların belli başlıklar altında toplandığı belirlenmiştir. Bu çalışmalar daha çok çocuklara yönelik bir değerler eğitimi programının geliştirilmesi ve bu programların etkisinin incelendiği (Atabey, 2014; Erikli, 2016; İbiş, 2017; Öztürk Samur, 2011; Sapsağlam, 2015; Uzunkol, 2014) çalışmalar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmaların ulaştıkları ortak sonuç hazırlanan değerler eğitimi programlarının erken çocukluk döneminde etkili olduğu yönündedir. Bir başka konu ise öğretmen adayı ve öğretmenlerin değerler ve değer eğitimi ile ilgili düşünceleri inceleyen araştırmalar (Aktepe ve Yel, 2009; Bartan, 2018; Erkuş, 2012; Kara, 2017; Karasu ve Aktepe, 2009; Kurtdede Fidan, 2009; Tokdemir, 2007; Üner, 2011; Yıldırım, 2009) olduğu görülmektedir. Bu

araştırmalarda da ulaşılan ortak sonuçlar öğretmenlerin değerler hakkında benzer düşüncelere ve bilgilere sahip olduklarıdır. Ancak alan yazınında değerler eğitimi kapsamı altında anneler ile ilgili yapılan araştırmaların (Neslitürk, 2013; Neslitürk, Özkal ve Dal, 2015) az sayıda olduğu ve bu araştırmalarında bir eğitim programının etkisinin incelendiği çalışmalar olduğu görülmüştür. Bu bağlamda yapılan araştırmanın okul öncesi dönemde değerler eğitimi konusuna anneler boyutu ile katkı getireceği düşünülmektedir. Bu çalışmanın amacı Okul öncesi dönem çocuğu olan annelerin değer ve değer eğitimi hakkındaki düşünceleri ile değer kazandırma sürecine ilişkin görüşlerini ortaya koymaktır.

Yöntem

Okul öncesinde annelerin çocuklarına değer edindirmeleri ile ilgili görüşlerini belirlemeye yönelik bu çalışma, nitel araştırmanın olgubilim deseni ile gerçekleştirilmiştir. Olgubilim deseni bildiğimiz ama ayrıntılı bir bilgiye sahip olmadığımız durumları ele alan çalışma deseni. Olgubilim araştırmaları nitel araştırmanın özünde olduğu gibi genelleme kaygısı olmayan araştırma deseni. Ancak bir olguyu daha iyi tanımamıza ve anlamamıza yardımcı olacak sonuçlar sağlayacak örnekler, açıklamalar ve yaşantılar ortaya koyduğu ifade edilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Çalışma Grubu

Bu çalışmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabılır durum örnekleme kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme yöntemleri nitel araştırmalarda kullanılan örneklem belirleme yollarından biridir. Patton (1987) amaçlı örneklemin zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasına olanak sağladığını ifade etmiştir (Akt: Yıldırım ve Şimşek, 2006). Kolay ulaşılabılır örneklem yöntemi ise araştırmacıların araştırma boyunca rahatlıkla ulaşabileceği bireylerden çalışma grubu oluşturması olarak ifade edilmektedir (Baltacı, 2018). Bu araştırmanın çalışma grubu İstanbul'un Güngören ilçesindeki bir anaokulunda eğitim gören 20 okul öncesi eğitimi alan çocuğun annesinden (n=20) oluşmaktadır.

Tablo 1

Araştırmaya katılan annelere ilişkin bilgiler

	f	%	
Annelerin yaşları	20-25 yaş	1	5.00
	26-30 yaş	3	15.00
	31-35 yaş	7	35.00
	36-40 yaş	7	35.00
	41-45 yaş	2	10.00
	Toplam	20	100.00
Annelerin öğrenim durumu	İlkokul	2	10.00
	Lise	2	10.00
	Önlisans	3	15.00
	Lisans	8	40.00
	Yüksek lisans	4	20.00
	Doktora	1	5.00
Toplam	20	100.00	
Annelerin sahip olduğu çocuk sayısı	Tek çocuk	8	40.00
	2 çocuk	9	45.00
	3 çocuk	2	10.00
	4 çocuk	1	5.00
	Toplam	20	100.00

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada annelerin bazı kişisel bilgilerini belirlemek için kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Ayrıca annelerin değer ve değer eğitimi hakkındaki düşünceleri ile değer kazandırma sürecine ilişkin görüşlerini belirlemek için araştırmacı tarafından geliştirilmiş ve uzman görüşleri

alınarak düzenlenmiş 15 soruluk görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinin görüşme formunun soruları hazırlanırken soruların kolay anlaşılması, yönlendirici olmaması, çok boyutlu olmaması gibi ilkelere dikkat edilmiştir. Araştırmacı tarafından alan yazın taranarak taslak olarak hazırlanan sorular iki alan uzmanının görüşüne başvurularak yapılandırılmıştır. Daha sonra soruları sınamak amacıyla iki anneyle pilot uygulama görüşmesi yapılmıştır. Bu görüşme sonrasında iki soruya açıklayıcı alt sorular eklenerek değişiklikler yapılmış ve yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanıma hazır hale gelmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada görüşmeler sonucunda elde edilen verilerin analizinde nitel veri analizi yöntemlerinden olan içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizinde ise amaç, toplanan verileri açıklamaya yardımcı olacak ilişkilere veya temalara ulaşmaktır. İçerik analizinde yapılan işlem temelde birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Araştırma sürecinde toplanan veriler kategorilere dönüştürülmüştür. Tablolarda kodlanmış olan anahtar kelimelerin karşılıklarına annelerin açık ifadelerinden örnekler verilmiştir. Araştırmaya katılan annelere A1, A2 şeklinde kodlar verilmiştir.

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde okul öncesinde çocuğu olan annelere sorulan soruların cevapları içerik analizi yapılarak tablolar oluşturulmuş ve sunulmuştur.

Tablo 2

Annelerin Karakter / Değer Eğitiminin Ne Olduğuna İlişkin Görüşleri

Kategori	Frekans	Örnek İfadeler
Olumlu davranış kazandırma	8	A2 - Çocuğa erdemli davranışların kazandırılması. A7 - Çocuklarımıza iyi ve güzel davranışları kazandırmak.
Millî ve manevi değerlerin kazandırılması	7	A3 - Çocukların maddi değerlerin yanı sıra empati, sosyal, düşünsel ve manevi kültürel değerlerimizle yetiştirilmesi için verilen eğitim. A12 - Çocuklarımıza millî ve manevi değerleri aşlamak gelenek ve göreneklerimizi öğretmek aklıma geldi.
Dini ve ahlaki değerlerin kazandırılması	6	A4 - Dini ve ahlaki gibi sosyal ilişkilerin düzeltilmesini anlıyorum. A9 - Toplumsal, ahlaki ve kültürel değerlerin aktarımı ile ilgili eğitim.
Kendine değer vermek	1	A5 - Çocukların kendilerini değerli görmelerini sağlamak.

Tablo 2 incelendiğinde Değer ve karakter eğitiminin tanımına ilişkin annelerin verdiği cevapların dört farklı kategori altında toplandığı görülmektedir. Bunlar; olumlu davranış kazandırma, millî ve manevi değerlerin verilmesi (kültürel değerler), dini ve ahlaki değerlerin kazandırılması ve kendine değer vermek şeklindedir. Tablo incelendiğinde anneler en çok (n=8) değerler eğitimi “olumlu davranış kazandırma” şeklinde tanımlamışlardır. Annelerin değer ve karakter eğitiminden ne anladıklarına ilişkin ele aldıkları diğer bir kategori (n=7) “millî, manevi ve kültürel değerlerin verilmesi” şeklindedir. Bazı anneler (n=6) değer ve karakter eğitimini “dini eğitim ve ahlaki değerlerin kazandırılması” olarak tanımlamıştır. Son olarak karakter ve değer eğitiminden “kendine değer vermek” bir anne tarafından ifade edilmiştir.

Tablo 3

Annelerin Değerler Eğitimi Önemli Görmeye İlişkin Görüşleri

Kategori	Frekans	Örnek İfadeler
Doğru davranışa sahip olmak için	10	A2 - Çocuğuma doğru davranışları edinmeye yardımcı olduğu için A4 - Çocuklara güzel ve doğru olan davranışları kazandırdığı için

İyi insan olmak için	5	A3 - Çocuğun kendine, ailesine ve topluma faydalı olarak yetişmesi için A10 - Çocuğumun daha iyi bir insan olabilmesi için önemlidir.
Dini bilgiler ve kültür edinimi için	3	A12 - Değerlerimiz bizim kültürümüzü yansıtıyor bu açıdan önemli. A17 - Önemlidir. Çünkü dini bilgileri ve İslam ahlakını kazandırdığımı düşünüyorum.
Değerleri fark etmek için	2	A5 - Çocukların kendi değerlerinin farkına varmalarını sağladığı için A20 - Evet önemlidir. Değer dediğimiz kavramda çocuğun öz gelişimi için önemli olan etkenlerin en önemlileri var. Sevgi, saygı, yardımlaşma okul öncesinde çocuğa yansıtılır.
Toplumun huzuru için	2	A7 - Toplumun huzuru için de çok önemlidir. A8 - Kesinlikle önemlidir. Çocukların ve toplumun huzurunu sağladığımı düşünüyorum.

Tablo 3 incelendiğinde annelere sorulan “Değerler eğitimi önemli görüyor musunuz?” sorusuna ilişkin bütün annelerin (n=20) “önemli” görüşünde birleştikleri görülmektedir. Önemli görmelerinin sebepleri ise beş farklı kategori altında toplanmıştır. Bunlar; “Doğru davranış kazandırmak” (n=10), “iyi insan olmak” (n=5), “dini bilgiler ve kültürel edinim” (n=3), “Değerleri fark etmek” (n=2) ve “toplumun huzurunu sağlamak” (n=2) ifadesini kullanmışlardır

Tablo 4

Annelerin Okul Öncesinde Çocuklara Hangi Değerlerin Mutlaka Kazandırılması Gerektiğine İlişkin Görüşleri

Kategori	Frekans	İfade eden
Dürüstlük	12	A1, A2, A4, A6, A7, A8, A9, A10, A11, A13, A14, A15
Sevgi	11	A1, A5, A3, A6, A7, A10, A12, A15, A16, A18, A20
Saygı	10	A1, A5, A10, A15, A13, A16, A17, A18, A19, A20
Paylaşmak	9	A1, A3, A4, A5, A6, A7, A8, A9, A11
Sorumluluk	4	A7, A9, A10, A15
Temizlik	4	A2, A9, A15, A19
Adalet	3	A13, A15, A20
Dini eğitim	3	A4, A7, A18
Merhamet	3	A12, A6, A19
Hoşgörü	3	A1, A5, A10
Güzel ahlak	2	A14, A17
Sabır	2	A14, A19
Yardıms severlik	2	A1, A11
Nezaket	1	A19

Tablo 4 incelendiğinde annelere yöneltilen “Size göre okul öncesinde çocuklara hangi değer veya değerler mutlaka kazandırılmalıdır?” sorusunun cevabı olarak annelerin on dört farklı değer ifade ettikleri görülmüştür. Bunlar; dürüstlük, sevgi, paylaşmak, saygı, sorumluluk, temizlik, dini eğitim, hoşgörü, merhamet, adalet, yardıms severlik, güzel ahlak, sabır ve nezakettir. Annelerin mutlaka kazandırılması gerektiğini düşündüğü değerlerin başında “dürüstlük” gelmektedir. Annelerin yarısından çoğu (n=12) bu değer kazandırılması gerektiği görüşündedir. Kazandırılması gereken diğer değerler sırasıyla; “Sevgi” (n=11), “Saygı” (n=10), “Paylaşmak” (n=9), “Sorumluluk” (n=4), “Temizlik” (n=4), “Adalet” (n=3), “Dini eğitim” (n=3), “Merhamet” (n=3), “Hoşgörü” (n=3), “Güzel ahlak” (n=2), “Sabır” (n=2), “Yardıms severlik” (n=2) ve “Nezaket” (n=1), anneler tarafından mutlaka kazandırılması gerekli görülen değer olarak görülmüştür.

Tablo 5

Annelerin Çocuğa Hangi Değerlerin Kazandırılmasında Zorlandığına İlişkin Görüşleri

Kategori	Frekans	Örnek İfadeler
Sorumluluk	12	A7- Sorumluluk kazandırmada zorlanıyorum. Çok konuşmak ve baskı yapmak ters tepki yapıyor, yapacağı varsa da yapmıyor. İnatlaşıyor. A20- Sorumluluk. Bunun sebebi olarak baskı yapmak diye düşünüyorum.
Paylaşmak	5	A4- Paylaşmak ve sorumluluk. Bence çok söylemek ve kızmak yapması gereken davranışı yapmamasına neden oluyor. A9- Çevrenin etkisinden dolayı paylaşmak konusunda zorlanıyorum.
Temizlik	2	A7- Temizlik ve sorumluluk alışkanlıklarını kazandırmada zorlanıyorum. A17- Temizlik ve sorumluluk.
Empati	2	A5- Empati A14- Empati, sabır ve sorumluluk
Yardımsverlik	1	A11- Yardımsverlik. Bunun kardeş kıskançlığından kaynaklandığını düşünüyorum.
Dini değerler	1	A18- Dini değerleri vermekte zorlanıyorum. Bence aşırı söylemek ve öğrenmesi için baskı yapmak.
Sabırlı olmak	1	A14- Empati, sabır ve sorumluluk.
Hoşgörü	1	A1- Hoşgörü ve paylaşmak. Bunun nedeni olarak anne babanın farklı tutumu olabilir. Baba aşırı özgür bırakıyor. Ben kuralcıyım.
İsraf etmemek	1	A3- İsraf etmemek, sorumluluk benden kaynaklı olabilir yani ben önceden yeterli açıklama yapmamış olabilirim.
Hiçbiri	1	A19- Zorlandığım bir değer yok.
Çoğu	1	A10- Değerlerin çoğunu vermekte zorlanıyorum. Bunun nedenini yaşının küçük (3,5) olmasına bağlıyorum.

Tablo 5 incelendiğinde “Çocuğunuza hangi değeri veya değerleri kazandırmada zorlanıyorsunuz?” sorusuna anne görüşlerinin yedi kategoride toplandığı görülmüştür. Annelerin yarısından çoğu (n=12) “sorumluluk” değerini edindirmede zorlandıklarını ifade etmiştir. Annelerin kazandırmada zorlandıkları diğer değerler ise sırası ile “paylaşmak” (n=5), “empati” (n=2), “temizlik” (n=2), “dini değerler” (n=1), “yardımsverlik” (n=1), “sabırlı olmak” (n=1), “hoşgörü” (n=1), “israf etmemek” (n=1), ve “Zorlandığım bir değer yok.” (n=1), ifadesini kullanırken bir anne ise “Değerlerin çoğunu vermekte zorlanıyorum.” şeklinde cevap vermiştir.

Tablo 6

Annelerin Çocuklarında Hangi Değerlerin Geliştiğine İlişkin Görüşleri

Kategori	Frekans	İfade eden
Paylaşmak	8	A5, A7, A8, A10, A11, A12, A13, A14
Sevgi	8	A5, A1, A6, A10, A12, A13, A16, A20
Yardımsverlik.	5	A1, A4, A6, A7, A8
Dürüstlük	5	A1, A4, A7, A9, A11
Merhamet	4	A9 A12 A13 A20
Saygı	3	A16, A18, A20
Hoşgörü	2	A18, A20
Empati	2	A2, A3
Arkadaşlık	1	A15
Dini değerler	1	A17
Çoğu	1	A19

Tablo 6 incelendiğinde “Çocuğunuzda hangi değerlerin geliştiğini gözlemlediniz?” sorusuna anneler; “Paylaşmak” ve “Sevgi” değeri en çok (n=8) gözlemlenen değerler olarak ifade etmişlerdir. Annelerin diğer ifadeleri ise (n=5) “Yardımsızlık” (n=5), “Dürüstlük” (n=5), “Merhamet” (n=4), “Saygı” (n=3), “Hoşgörü” (n=2), “Empati” (n=2), şeklindedir. Tablo incelendiğinde birer anne ise “arkadaşlık”, “dini değerler” ve “Çocuğunu gözlemliyorum.” şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Tablo 7

Annelerin Değerleri Kazandırırken Nasıl Bir Yol İzlediğine İlişkin Görüşleri

Kategori	Frekans	Örnek İfadeler
Rol model olma	13	A1 - Örnek olmaya çalışıyorum. A5 - Model olmaya çalışıyorum.
Düz anlatım	11	A12 - Konuşarak değerleri öğretmeye çalışıyorum. A15 - Karşılıklı konuşuyorum.
Kitap okuma	3	A4 - İyi kitaplar seçmeye dikkat ediyorum. A10 - Değerler eğitimi ile ilgili kitap okuyorum.
Çizgi film izleme	2	A1 - Çizgi film izletirken seçici davranıyorum. A16 - Çizgi filmlerde seçici davranıyorum.
Ödüllendirme	1	A7 - Güzel davranışlarında ödüllendiriyorum.
Geleneksel yolla	1	A18 - Ailemden gördüklerimi çocuklarıma uygulamaya çalışıyorum.
Medya, internet yoluyla	1	A19 - Değerler eğitimi ile ilgili internetten araştırma yapıyorum ve bunları uyguluyorum.

Tablo 7 incelendiğinde, annelerin “Çocuğunuza değerleri kazandırırken nasıl bir yol izliyorsunuz?” sorusuna verdikleri cevapların yedi farklı kategori altında toplandığı görülmektedir. Bunlar, “rol model olma”, “düz anlatım”, “kitap okuma”, “çizgi film izleme”, “ödüllendirme” “geleneksel yolla” ve “medya, internet yoluyla” şeklindedir. Annelerden çoğunluğu (n=13) çocuklarına değer edindirmede “rol model” olduklarını ifade etmişlerdir. Annelerin diğer görüşleri sırasıyla; “düz anlatım” (n=11), “Kitap okuma” (n=3), “çizgi film izleme” (n=2) konusunu dile getirmiştir. Birer anne tarafından söylenen yöntemler; “ödüllendirme”, “geleneksel yolla öğretme” ve “medya internet yoluyla öğretme” şeklindedir.

Tablo 8

Annelerin Değerleri Kazandırırken Kullandıkları Materyallere İlişkin Görüşleri

Kategori	Frekans	İfade eden
Kitaplar	17	A1, A3, A4, A6, A7, A8, A10, A11, A12, A13, A14, A15, A16, A17, A18, A19, A20
Çizgi filmler	9	A1, A7, A8, A10, A12, A13, A14, A15, A20
Video, film, cd.	4	A6, A7, A18, A20
Oyuncaklar	3	A1, A13, A19
Yok	2	A2, A5
Dini materyaller	1	A9
Bitkiler	1	A7

Tablo 8 incelendiğinde annelerin “Çocuğunuza değerleri kazandırırken kullandığınız materyaller var mı? Varsa nelerdir?” sorusuna altı farklı kategoride cevap verdikleri görülmüştür. İlgili soruya annelerin tamamına yakını “kitap” (n=17) okuyarak değer kazandırmaya çalıştıklarını ifade etmişlerdir. “Çizgi filmler” (n=9) değer edindirmede çizgi film izletmeye dikkat ettiklerini söylemiştir. Annelerden üçü “video, film ve cd” (n=4) ve “oyuncaklar” (n=3) cevabını vermiştir. Annelerden biri “Dini materyal kullanarak değer vermeye çalışıyorum.” derken yine bir anne “bitki yetiştirmek” ifadesini kullanmıştır.

Tablo 9

Annelerin Değerleri Edindirmede Anne Dışında Kimlerin / Nelerin Etkili Olduğuna İlişkin Görüşleri

Kategori	Frekans	İfade edilen
Öğretmen	9	A2, A3, A7, A9, A13, A14, A15, A16, A18
Arkadaşlar	8	A3, A4, A7, A13, A14, A15, A17, A19
Aile büyükleri	3	A1, A8, A20
Çevre	3	A1, A10, A20
TV, medya, çizgi film	2	A1, A15
Okul	2	A2, A20
Akrabalar	2	A17, A19
Komşu	2	A15, A19
Kitaplar	1	A15

Tablo 9 incelendiğinde değerleri edindirmede sizin dışınızda kimlerin / nelerin etkili olduğunu düşünüyorsunuz? sorusuna annelerin üç farklı kategoride cevap verdiği görülmektedir. Bunlar önem sırasına göre “öğretmen”, “arkadaşlar”, “aile büyükleri”, “çevre”, “TV, medya, çizgi film”, “okul”, “akrabalar”, “komşu” ve “kitaplar” olmuştur. Anneler kendilerinin dışında en çok (n=9) “öğretmen”lerin etkili olduğunu düşünmektedir. Değer edindirmede önemli görülen diğer etken “arkadaş” olmuştur. Görüşmeye katılan sekiz anne bu düşüncede birleşmiştir. İlgili soruda “aile büyükleri” ve “çevre” etkenini söyleyen anneler üçer kişidir. İkişer anne “TV, medya, çizgi film”, “okul”, “akrabalar” ve “komşu cevabını vermiştir. Bir anne ise kitaplar demiştir.

Tablo 10

Annelerin Değerleri Edindirmede Eş, Anne ya da Babayla Çatışma Yaşanıp Yaşanmadığına İlişkin görüşleri

Kategori	Frekans	Örnek İfadeler
Evet	11	A14 - Evet bazen babası ve babaannesi ile çatışma yaşıyoruz. Benim kurallarımın tersini yapıyorlar. A20 - Evet yaşıyoruz. Ben kural koymak isterken babası bunu istemiyor.
Hayır	6	A17 - Sorun yaşadığımızı sanmıyorum. A18 - Hayır, yaşamıyoruz.

Tablo 10 incelendiğinde değerleri edindirmede eşiniz, anne ya da babanızla çatışma yaşıyor musunuz, nasıl? Sorusuna anneler üç farklı kategoride cevap vermişlerdir. Bunlar, “Evet, çatışma yaşıyorum.”, “Hayır, yaşamıyorum.” ve “Bazen yaşıyorum.” şeklindedir. Annelerin çoğunluğu (n=11) çatışma yaşadıklarını ifade etmiştir. Değer edindirmede çatışma yaşamayan annelerin sayısı altıdır (n=6).

Tablo 11

Annelerin Değerleri Edindirmede Öğretmen ile İşbirliğine İlişkin Görüşleri

Kategori	Frekans	Örnek İfadeler
Evet	15	A17 - Evet. Yanlış olan bir davranışını öğretmeni ile paylaşıyorum. A20 - Evet. Sürekli çocuğumun hakkında konuşuyorum ve olumsuz davranışlarını söylemesini istiyorum.
Hayır	5	A12 - Hayır, yapmıyoruz. A16 - Hayır, yapmıyoruz

Tablo 11 icelendiğinde değer edindirmede öğretmen ile iş birliği yapıyor musunuz, nasıl? Sorusuna anneler iki farklı kategoride cevap vermişlerdir. Bunlar; Öğretmeni ile konuşuyorum ve hayır. Konuşmuyorum olmuştur. Annelerin büyük çoğunluğu (n=15) öğretmeni ile konuşuyorum demiştir. Annelerden dördü (n=5) öğretmeni ile konuşmadıklarını söylemiştir.

Tablo 12

Annelerin Değer Edindirmede Yaşadıkları Sorunlara İlişkin Görüşleri

Kategori	Frekans	Örnek İfadeler
Olumsuz örnekler	4	A1- Evet, değerlerle ilgili davranışın tam tersi yanlış bir davranış görünce kafası karışıyor. Yanlışa yönelebiliyor. A13 – Evet, parktaki çocuklardan etkilenebiliyor. Biz evde çaba göstersek de parkta oynadığı çocuklar paylaşmayınca oda paylaşmak istemeyebiliyor.
Ebeveyn tutumu	3	A7 - Benden kaynaklı olarak sorun yaşıyorum. Tutarsız davranıyorum. Bu yüzden özellikle sorumluluk duygusunu kazandırmada zorlanıyorum A12 - Evet özellikle babası ile ilgili sorunlar yaşıyorum tutarsız davranışları çocuğun davranışlarını etkiliyor.
İnatlaşma	3	A11 - Evet var. Bazen inatla kendi bildiği doğruyu yapmaya çalışıyor. A16 - Evet bazen çocuğumla sıkıntı yaşayabiliyorum. Yapma dediğim şeyleri yapıyor ama sonradan özür diliyor
Yetersizlik	2	A10 - Yaşı küçük olduğu için (3,5 yaşında) seviyesine inip somutlaştıramadığım için sorun yaşıyorum. Mesela kitaplarda kötü karakterleri örnek alabiliyor. Karakterlerin iyi ya da kötü olduğu ayrımını yapamıyor. Bende somutlaştıramıyorum. A19 - Değerlerin temeli ailede atılır. Aileler bu değerleri biliyor olabilir ama nasıl aktaracakları konusunda sorun yaşayabilirler. Bu yüzden sorun yaşamamak için eğitim almalılar
Sorun yok	2	A5 - Hayır, yaşamıyorum. A8- Hayır, yaşamıyorum.
Büyükler ve internet	1	A9 - Bazen aile büyüklerinin etkisi, sanal ortamlar değer edindirmemde olumsuz tesir ediyor.

Tablo 12 incelendiğinde değer edindirmede yaşadığınız sorunlar var mıdır? Varsa nelerdir? Sorusuna annelerin verdikleri cevap altı kategoride toplanmıştır. Bunlar sırası Annelerin dördü (n=4) bu soruda” olumsuz örnek” konusunu dile getirmektedirler. Tutarsız anne-baba tutumu üç anne (n=3) tarafından sorun olarak görülmüştür. Çocuğun değer edindirmede “inatlaştığı” sorununu söyleyen üç anne (n=3) vardır. İki anne (n=2) “yetersizlik” sorununu yaşadığını söylemektedir. Değer edindirmede sorun yaşamadıklarını söyleyen anneler (n=2) de bulunmaktadır. “Geniş ailenin olumsuzlukları ve internet” yaşanan başka bir sorun olarak bir anne tarafından ifade edilmiştir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Okul öncesi dönem çocuğu olan annelerin değer ve değer eğitimi hakkındaki düşünceleri ile değer kazandırma sürecine ilişkin görüşlerinin incelendiği bu çalışmada sonuçlar alan yazını ile tartışılarak aşağıda verilmiştir. Araştırmaya katılan anneler değerler eğitimi “iyi karakterli ve güzel ahlaklı davranışları kazandırmak” olduğu şeklinde görüş belirtmişlerdir. Değerler eğitimi, duyuşsal boyutunun bir parçası olması dolayısıyla aile ve okul eğitiminde değerlerin farkında, kişiliği gelişmiş, davranışları olgunlaşmış bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır (Kantar, 2014). Annelerden bazıları değerler eğitimi “maddi, manevi ve kültürel değerlerin verilmesi” olduğunu milli ve manevi değerlerin aşılınması ve aktarılması gelenek ve göreneklerimizin çocuklara öğretilmesi olarak ifade etmektedirler. Araştırmaya katılan annelere göre değerler eğitiminin önemini, doğru davranışı kazandırmak, iyi insan olmak, faydalı olmak, değerleri fark etmek, huzuru sağlamak, kültürümüzü öğretmek olarak ele aldıkları belirlenmiştir. Yaka, Yalçın ve Denizli (2014) okul öncesi eğitimde verilecek öncelikli değerlerle ilgili veli görüşlerini inceledikleri çalışmada özgüven sahibi olma, dürüst olma, sorumluluk sahibi olma, saygılı olma, çalışkan olma şeklinde olduğu görülmektedir. Doğanay (2007)’a göre gerekli değerlerle donatılmamış kişiler sahip oldukları bilgilerle insanlığa ve çevreye zarar getirebilecek davranışlar sergileyebilirler. Değerler eğitiminin verilmesi bu açıdan önemlidir. Değerler eğitimi ile bireylerde insani, ahlaki, kültürel, ruhsal, toplumsal ve evrensel boyutlarda duyarlılıkların oluşturulmasını sağlamak gerekir (Yaman, 2012).

Anneler çocuklarına değer edindirmede yeterli çaba gösterdiklerini belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan annelerden büyük çoğunluğu yeterli çaba gösterdiklerini söylerken bir kısım anne bu konuda az çaba gösterdiklerini belirtmiştir. Araştırmaya katılan anneler okul öncesinde kazandırılması gereken değerleri önem sırasına göre şu şekilde sıralamışlardır: Dürüstlük, sevgi, paylaşmak, saygı, sorumluluk, temizlik, dini eğitim, hoşgörü, merhamet, adalet, yardımseverlik, sabır, nezaket olarak belirtilmiştir. Uyanık Balat, Özdemir Beceren ve Özdemir Adak (2011) okul öncesinde çocukların sahip olmasını istedikleri evrensel değerleri sırayla dürüstlük, sorumluluk, saygı, mutluluk, adalet, merhamet ve güvenilirlik, iyi vatandaş olma ve barış şeklinde sıralamıştır. Alpöge (2011), okul öncesi dönem çocuklarıyla çalışılması uygun düşen değerler arasında doğru seçim yapabilme, dürüstlük, saygı, cesaret, iyilik, sorumluluk, adil olmak, arkadaşlık ve barışıklık (huzur) olduğunu ifade etmiştir. Yuvacı (2013) yaptığı okul öncesi değerler eğitimi uygulayan okullardan seçilen değerlerin ve etkinliklerin incelenmesi araştırmasında da öğretmenlerin evrensel değerlere önem verdiği görülmektedir. Benzer çalışmalarda Bulach ve Butler (2002), Memiş ve Gedik (2010) yaptığı çalışmalarda da görülmektedir. Annelerin de okul öncesi öğretmenleri gibi evrensel değerleri ön planda tuttuğu görülmüştür.

Annelerin çocuklarına kazandırmakta zorlandıkları değerlerin başında “sorumluluk “değerinin olduğu görülmüştür. Diğer değerler sırası ile paylaşmak, empati, yardımseverlik, dini değerler ve hoşgörü olmuştur. Ayrıca tüm değerleri veren ve tüm değerlerde zorlanan annelerde görüş bildirmişlerdir. Değer edindirme sürecinde yaşanan zorlukların çocukların gelişim özelliklerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Okul öncesi dönemdeki çocukların zihinsel yapıları, ahlak gelişiminin soyut kavramlarını anlayabilecek düzeyde olmadığı ifade edilmektedir (Çağdaş ve Seçer, 2002). Araştırmaya katılan annelerin büyük çoğunluğu çocuklarına “paylaşmak” değerini verdiklerini bildirmişlerdir. Kazandırdıkları diğer değerler sırasıyla Sevgi, Yardımseverlik, Dürüstlük, Merhamet, Saygı, Hoşgörü, Empati, Arkadaşlık Dini değerler ve çoğunu gözlemliyorum olarak ifade edilmiştir. Aile fertleri çocukların öğrenme için ihtiyaç duyduğu ilk rol modellerdir. Çocuklar kendi anne babasının ailesinin kişilik özelliklerini taklit ederek değer edinme sürecine başlamaktadır (Morgan, 1998). Araştırmaya katılan anneler çocuklarına değer edindirmek için “annenin kendi davranışını düzeltmesi” olduğu yönünde görüş bildirmektedir. Annelere göre değer edindirmek için öncelikle annenin kendi davranışlarına dikkat etmesi, model olması gerekir. Bu bağlamda anneler kendi davranışları ile değer edindirme süreci arasında bir bağ kurdukları görülmektedir. Doğru rol model oldukları takdirde doğru değerleri de vereceklerini ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılan annelerin ebeveynlerin değer edindirmedeki rollerine ilişkin yeterli farkındalıkta olduğu düşünülmektedir.

Değerler eğitimi yapılırken çocukların yakın çevresinden uzak çevresine kadar birçok değişkenin dikkate alınması gereklidir. Çocuğun ailesi, arkadaşları kadar medyanın ve okuldaki örtük programın da değer edinme sürecine etkisi olmaktadır (Uyanık Balat ve Balaban Dağal, 2011). Araştırmanın sonuçları arasında annelerin değer edindirmek için öncelikli olarak kitap, çizgi film, TV, video, oyun/oyuncaklardan yararlandıkları görülmektedir. Oruç ve arkadaşları (2011) yaptıkları çalışmada çocukların çizgi film izlemeleri ve izledikleri çizgi filmlerdeki kahramanları model almalarının çocuklar üzerinde olumlu özellikleri olduğu yönünde bir sonuca varmışlardır. Benzer çalışmalarda da bu sonuçların ortaya çıktığı görülmektedir. Kurtdele Fidan (2009) yapmış olduğu çalışmada değer öğretiminde ders verici hikayeler anlatılması gerektiğini, öğrencilerin kendi değerlerinin farkına varmalarını sağlamak için sorular sorulması gerektiğini, değer öğretiminde değer boyutu olan sinema filmi, tv filmi ve tiyatro önerilmesi gerektiğini, Akbaş (2004) ise değer edindirme sürecinde film, tiyatro vb yöntemlerin kullanılabilirliğini belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan anneler çocuğa değer edindirme anne dışında önemli olan etkenleri “öğretmen, arkadaş ve okul” ,“Çevre, televizyon, aile büyükleri” ve “akraba” olarak sıralamışlardır. Değerler bireyin toplumla uyumunu sağlar ve birey değerleri aileden, yakın çevreden, yazılı ve görsel materyallerden taklit, model alma ya da okuma yolu ile öğrenmektedir (Şen, 2008). Değer edindirme aile için de çatışma yaşıyor musunuz sorusuna araştırmaya katılan anneler özellikle eşleri ile çatışma yaşadıklarını belirtmişlerdir. Anne baba arasında tutarsızlıkların olduğunu belirtmişlerdir. Alan yazını incelediğinde ailenin çocuk yetiştirmedeki tutumu çocuğun değer kazanım sürecini etkilediği ifade edilmektedir (Tuzcuoğlu, 2003). Bir kısım anne ise çatışma yaşamadıklarını söylemiştir. Aile eğitimi konusunda yoğun olarak ele alınan hususlardan bir diğeri ise ebeveynlerin kendi aralarındaki ve çocuklarıyla kurdukları iletişim

ve ilişkilerdir (Özguven, 2000). Bu çerçevede yapılan çalışmalara bakıldığında ebeveynler arasında doğan iletişim bozukluklarına odaklanıldığı görülmektedir. Anne–babanın “dengesiz ve karasız” tutumu, çocuğun eğitim ve gelişimini olumsuz yönde etkiler. Burada ki dengesizlik ve tutarsızlık, anne baba arasında görüş ayrılığından olabileceği gibi, anne babanın gösterdikleri değişken davranış biçiminde de görülebilir (Yavuzer, 2007).

Araştırmada ulaşılan sonuçlara bağlı olarak aileler için, annelerin çocuklarına değer edindirmede daha iyi eğitim verebilmeleri ve çocukların olumlu davranış kazanması açısından eğitim almaları uygun görülebilir. Annelerin kitap seçimlerinde kitabın içeriğine dikkat etmeleri önerilebilir. Değer edindirmede anne ve babanın davranışlarında tutarlı olması uygun anne baba tutumları hakkında bilgilendirilmeleri önemli görülebilir. Annelerin çocuklarının olumlu-olumsuz davranışlarıyla ilgili olarak öğretmenle görüşmeleri yararlı olabilir. Araştırmacılar için ise şu öneriler sunulabilir; bu araştırma annelerin değer edindirme sürecine odaklanmıştır babalar ile ilgili araştırmalar yapılabilir. Bu araştırma nitel bir araştırma olarak yapılmıştır yeni çalışmalarda annelerle nicel bir çalışma yapılarak daha fazla anneye ulaşılabilmeye, annelere değer eğitimi hakkında eğitimler verilerek deneysel bir çalışma yürütülebilir.

Açıklamalar: Bu çalışma ikinci yazarın danışmanlığında birinci yazarın hazırladığı “Çocuğu Okul Öncesi Eğitime Devam Eden Annelerin Çocuklarına Değer Edindirme Süreçlerinin İncelenmesi” isimli Yüksek Lisans tezinden üretilmiştir.

Kaynaklar

- Akbaş, O. (2004). *Türk milli eğitim sisteminin duyuşsal amaçlarının ilköğretim u. kademedeki gerçekteşme derecesinin değerdendirilmesi*. (Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Aktepe, V. ve Yel, S. (2009). İlköğretim öğretmenlerinin değer yargılarının betimlenmesi: Kırşehir ili örneği. *Türk Eğitim Bilgileri Dergisi*, 7(3), 607-622.
- Alpöge, G. (2011). *Okul öncesi dönemde değer eğitimi*. İstanbul: Bilgi.
- Atabey, D. (2014). *Okul öncesi sosyal değerler kazanımı ölçeğinin geliştirilmesi ve sosyal değerler eğitimi programının anasınıfına devam eden çocukların sosyal değerler kazanımına etkisinin incelenmesi*. (Doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Balat Uyanık, G. (2012). Okul öncesinde değerler eğitimi içinde. G. Balat Uyanık (Ed.), *Okul öncesinde değerler eğitimi ve etkinlik örnekleri* (s. 2-33). Ankara: Pegem A.
- Balat, G. U. ve Dağal Balaban, A. (2011). *Okul öncesi dönemde değerler eğitimi etkinlikleri*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Baltacı, A. (2018). Nitel Araştırmalarda Örnekleme Yöntemleri ve Örnek Hacmi Sorunsalı Üzerine Kavramsal Bir İnceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 231-274.
- Bartan, S. (2018). *Okul öncesi öğretmenlerinin değerler ve değerler eğitimi hakkındaki görüşleri ile sınıf içi uygulamalarının incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.
- Bolay, S. H. (2004). Değerlerimiz ve günlük hayat. *Değerler Eğitimi Merkezi Dergisi*, 1(1), 13-19
- Bulach, C.R. and Butler J.D. (2002). The occurrence of behaviors associated with sixteen character values. *Journal of Humanistic Counseling, Education and Development*, 41, 200-214.

- Cevherli, K. (2014). *Okul öncesinde değerler eğitimi: Boğaziçi eğitim modeli*. (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Çağdaş, A. ve Seçer, Z. (2002). *Çocuk ve ergende sosyal ve ahlak gelişimi*. Ankara: Nobel.
- Çağlar, A. (2005). Okul öncesi dönemde değerler eğitimi. M, Sevinç (Ed.) *Erken çocuklukta gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar 2* (s.304-310). İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Demirbaş, M. ve Yağbasan, R. (2005). Sosyal öğrenme teorisine dayalı öğretim etkinliklerinin, öğrencilerin bilimsel tutumlarının kalıcılığına olan etkisinin incelenmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 18(2), 363-382.
- Dinç, B. (2011). Okul öncesi dönemde değerler eğitiminin yeri ve önemi içinde. A. Arıkan, (Ed.) *Okul öncesi dönemde değerler eğitimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Doğanay, A. (2007). Değerler eğitimi içinde. C. Öztürk (Ed.), *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi Yapılandırmacı Bir Yaklaşım* (ss. 255-286). Ankara: Pegem A.
- Erikli S. (2016) *Development and Implementation of A Value Education Program For PreSchool Children*.Yüksek Lisans Tezi, Middle East Technical University The Graduate School of Social Sciences, Ankara.
- Erkuş, S. (2012). *Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitim programındaki değerler eğitimine ilişkin görüşlerinin değerlendirmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Diyarbakır.
- Gander, J. M. and Gardiner, H. W. (1993). *Çocuk ve ergen gelişimi*. Ankara: İmge.
- Güven, G. ve Azkeskin, K. E. (2010). Erken Çocukluk Eğitimi ve Okul Öncesi Eğitim. H. İ. Diken (Ed.), *Erken Çocukluk Eğitimi* (ss. 2-50). Ankara: Pegem Akademi.
- İbiş, E. (2017). *Değerler eğitimi temelli yaratıcı drama programının 5-6 yaş çocuklarının sosyal becerilerinin gelişimine etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Kantar, Ş. (2014). *İlköğretim 4 ve 5. sınıf sosyal bilgiler dersinde 100 temel eser yoluyla değerler eğitimi*. (Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Kara, B. (2017). *İlköğretim okullarında değerler eğitimi uygulamalarına ilişkin öğretmen görüşleri*. (Yüksek Lisans Tezi). Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Karasu, M ve Aktepe, V. (2009). *Öğretmenlerin Değerler Eğitimine Bakış Açılıarı*. 8.Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu. Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir, 21-23 Mayıs, s. 397-413.
- Kurtdede Fidan, N. (2009). Öğretmen adaylarının değer öğretimine ilişkin görüşleri. *Kuramsal Eğitimbilim*, 2(2), 1-18.
- Memiş, A. ve Güney Gedik, E. (2010). Sınıf öğretmenlerinin değer yönelimleri. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 8(20), 123-145.
- Morgan, C. (1998). *Psikolojiye giriş*. (H. Arıcı ve Diğerleri, Çev.), Ankara: Hacettepe Üniversitesi Psikoloji.

- Neslitürk, S. ve Deniz M. E. (2013). Anne değerler eğitimi programının 5- 6 yaş çocuklarının sosyal beceri düzeylerine etkisi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 4(4), 103-116.
- Neslitürk, S., Özkal N. ve Dal, S. (2015). 5-6 yaş çocuklarının değer kazanım süreçlerine anne değerler eğitimi programının etkisi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 883-899.
- Oruç, C., Tecim, E. ve Özyürek, H. (2011). Okul öncesi dönem çocuğunun kişilik gelişiminde rol modellik ve çizgi filmler. *Ekev Akademi Dergisi*, 15(48), 281-299.
- Özgüven, İ. E. (2000). *Evlilik ve aile terapisi*. Ankara: PDREM.
- Özgüven, İ. E. (2003). *Psikolojik testler*. Ankara: PDREM.
- Öztürk Samur, A. (2011). *Değerler Eğitimi Programının altı yaş çocuklarının sosyal ve duygusal gelişimlerine etkisi*. (Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Patton, Q. M. (1987). *How to use qualitative methods in evaluation*. London: Sage.
- Sapsağlam, Ö. (2015). *Anasınıfına devam eden çocuklara uygulanan sosyal değerler eğitimi programının sosyal beceri kazanımına etkisinin incelenmesi*. (Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Senemoğlu, N. (2013). *Gelişim, öğrenme ve öğretim kuramdan uygulamaya*. Ankara: Yargı.
- Şahin, F. N. (2010). Okul müdürü ve öğretmenlerin okul kültürü ile değer sistemlerine ilişkin algıları. *Eğitim ve Bilim*, 35 (156), 71-83.
- Şen, Ü. (2007). *Millî Eğitim Bakanlığının 2005 yılında tavsiye ettiği 100 temel eser yoluyla Türkçe eğitimde değerler öğretimi üzerine bir araştırma*. (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tonga, D. (2017). Rol Model Olarak Sosyal Bilgiler Öğretmeni. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2). 17-29.
- Tokdemir, M. A. (2007) *Tarih öğretmenlerinin değerler ve değer eğitimi hakkındaki görüşleri*. (Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Tuzcuoğlu, N. (2003). *Bir aile olmak: anne baba olmanın altın kuralları*. İstanbul: Morpa Kültür.
- Türk, İ. (2009). *Değerler eğitiminde saygı*. (Yüksek Lisans Tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- Uzunkol, E. (2014). *Hayat Bilgisi Öğretiminde Uygulanan Değerler Eğitimi Programının Öğrencilerin Özsaygı Düzeyleri, Sosyal Problem Çözme Becerileri ve Empati Düzeylerine Etkisi*. (Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Üner, E. (2011). *Okul öncesi eğitim programındaki 36-72 aylık çocuklara farklılıklara saygı eğitimi kazandırmanın öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Yaka, Ş. Yalçın, D. ve Denizli, E. (2014). Okul öncesi eğitimde verilecek öncelikli değerlere ilişkin veli görüşleri. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 12(28), 169-192.
- Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayınevi.

Yıldırım, K. (2009). Türk sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimine ilişkin deneyimleri: Fenomonolojik bir yaklaşım. *Eğitim Araştırmaları*, 35, 165-184.

Yuvacı, Z. (2013). Okulöncesi değer eğitimi uygulayan okullardan seçilen değerlerin ve etkinliklerin incelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.

Extended Abstract

Introduction

Values are defined as the rules that affect all behaviours of people such as decision making and choice. According to another definition, value is the thought nurtured against what is desired and needed (Bolay, 2004). And also, it is mentioned as attitudes and behaviours that are accepted by individuals and do not change in a short time or practices that the society wants from individuals (Türk, 2009). Rokeach (1973), one of the researchers who have done the most work on the concept of value, expresses value as versatile standards that guide the behaviour and thoughts of an individual who is neither completely stable nor fully variable, while Schwartz (1994) expresses value as principles that guide and guide behaviours and situations in the lives of individuals or other social entities.

Acquisition of basic values is among the social functions of education. It is becoming more and more important to carry out the teaching of values that will ensure the well-being of the individual or society within a plan and program. In this sense, schools have a great role than ever in the process of teaching values (Şahin, 2010). In the preschool period, children begin to gain their first knowledge and experience about values. At this level and in this period, a well-qualified education program should include academic skills as well as values education programs. However, as teachers of this training, not only teachers but also families should be seen as models (Balat Uyanık and Dağal Balaban, 2011).

Method

Research Model: This study was carried out using the phenomenological design of qualitative research to determine the opinions of the mothers who had pre-schooler children about making their children gain the values. The phenomenological design focuses on phenomena that people are aware of but do not have an in-depth and detailed understanding of. Generally, the phenomenological research may not produce definitive and generalizable results in accordance with the nature of qualitative research. However, it is stated that it provides examples, explanations and experiences that will provide results which will help people to know and understand a phenomenon better (Yıldırım and Şimşek, 2006).

Study group: In this study, easily accessible case sampling which is one of the purposeful sampling methods was used. Purposeful sampling methods have emerged within the tradition of qualitative research. According to Patton (1987), “purposeful sampling allows in-depth study of situations that are thought to have rich knowledge” (As cited in Yıldırım and Şimşek, 2006). The study group consisted of the mothers of 20 pre-school children who were attending a kindergarten located in Güngören district of Istanbul.

Data collection tools and Data Analysis: In this study, in order to determine some personal information of mothers, a personal information form was used. In addition, a 15-question interview form which was developed by the researcher and based on expert opinions was used to determine the opinions of mothers about value and value education and their opinions about the process of making their children gain value. In the research, content analysis, which is one of the qualitative data analysis methods, was used in the analysis of the data obtained from the interviews.

Result, Discussion and Conclusion

The mothers who participated in the study stated that values education was “to gain good character and good moral behaviours” and to give the right behaviour for the importance of values education and to be a good person. Mothers stated that they made enough efforts to gain value for their children. Mothers in this study stated the values that should be gained in the preschool period, in order of importance, like honesty, love, sharing, respect, responsibility, cleaning, religious education,

tolerance, compassion, justice, helpfulness, patience and kindness. It was seen that “responsibility” is the most important value that mothers find difficult to make their children gain. According to mothers, in order to gain value, the mother should pay attention to her own behaviour and be a model. Mothers stated that they primarily used books, cartoons, TV, video, games/toys to make their children gain value. The mothers who participated in the study listed the factors other than the mother as “teachers, friends and schools”, “environment, television, family elders” and “relatives”.

Based on the results of the research, the recommendations which were developed are as follows.

It may be appropriate for mothers to be educated in order to provide better education for children to gain value and to gain positive behaviour for their children. The mothers who were mentioned in this study may be advised to pay attention to the content of the book when choosing a book related to the field that they are interested in.